

**Сорт, гібрид та причини
погіршення сортового
насіння.**

Зональне насінництво

A dark grey arrow points to the right from the top left corner. Several thin, light blue lines curve downwards from the arrow's tail towards the text.

1.Що таке сорт, гібрид?

2.Вимоги, які ставить виробництво перед сортом.

3.Причини погіршення сортового насіння та збереження чистоти сорту

Сорт – як засіб с.-г. виробництва

Для успішного ведення селекційно-насіницької роботи і правильного використання сортів у с.-г. виробництві необхідно глибоко усвідомити - що таке СОРТ?

- це група подібних за господарсько-біологічними властивостями і морфологічними ознаками культурних рослин, відібраних і розмножених для вирощування у відповідних природних і виробничих умовах для підвищення врожайності і якості продукції.

При цьому потрібно пам'ятати :

- 1. Група рослин, що становлять сорт, має спільне походження. Це розмножене потомство однієї або кількох рослин.**
- 2. Розмножуючи вихідні родоначальні рослини селекціонер прагне досягти подібності за морфологічними ознаками та господарсько-біологічними властивостями.**
- 3. Сорт створюють для вирощування в певних (конкретних) природних і виробничих умовах.**

Сорт має в цих умовах забезпечувати стійкі високі врожаї та доброякісну продукцію.

Гібрид - гетерозиготна особина, створена в результаті схрещування генетично різних форм.

Гібрид гетерозисний – гібрид, який переважає внаслідок проявлення гетерозису кращу батьківську форму по врожайності.

Вимоги виробництва до сорту

- 1. Висока і стабільна за роками врожайність;**
- 2. Витривалість у несприятливих умовах виробництва;**
- 3. Комплексна стійкість проти хвороб і шкідників;**
- 4. Пристосованість до механізованого вирощування;**
- 5. Висока якість продукції.**

Причини погіршення сортового насіння та збереження чистоти сорту

Практика насінництва показує, що в процесі розмноження якість насіннєвого матеріалу може погіршуватись. Це можливо в тих випадках, порушуються (нехтуються) правила збереження сортової чистоти.

Види засмічення :

1.Механічне засмічення

2.Біологічне засмічення

Засмічення - це загибель сорту, як в біологічному так і в виробничому відношенні.

Які ж домішки більш шкідливі видові чи сортові?

- 1) в розсадниках первинного насінництва – сортава;**
- 2) в насінницьких посівах – видові та рядові.**

Важковідокремлюване насіння культурних рослин

№ з/п	Культура	Важко відокремлюване насіння культурних рослин
1.	Озима пшениця	Жито, тритикале, ячмінь
2.	Озиме жито	Пшениця, ячмінь
3.	Тритикале	Пшениця, жито, ячмінь
4.	Яра пшениця	Ячмінь, яре тритикале, гречка
5.	Ячмінь	Пшениця, тритикале, овес
6.	Овес	Ячмінь, яре тритикале, жито
7.	Гречка	Пшениця, ячмінь
8.	Горох	Вика

Механічне засмічення

Не допустити при розмноженні насіння механічного засмічення:

- сівалках,
- в тарі,
- при збиранні,
- при збереженні на складах, тобто попадання зерен іншого сорту чи виду в партії насіння основного сорту.

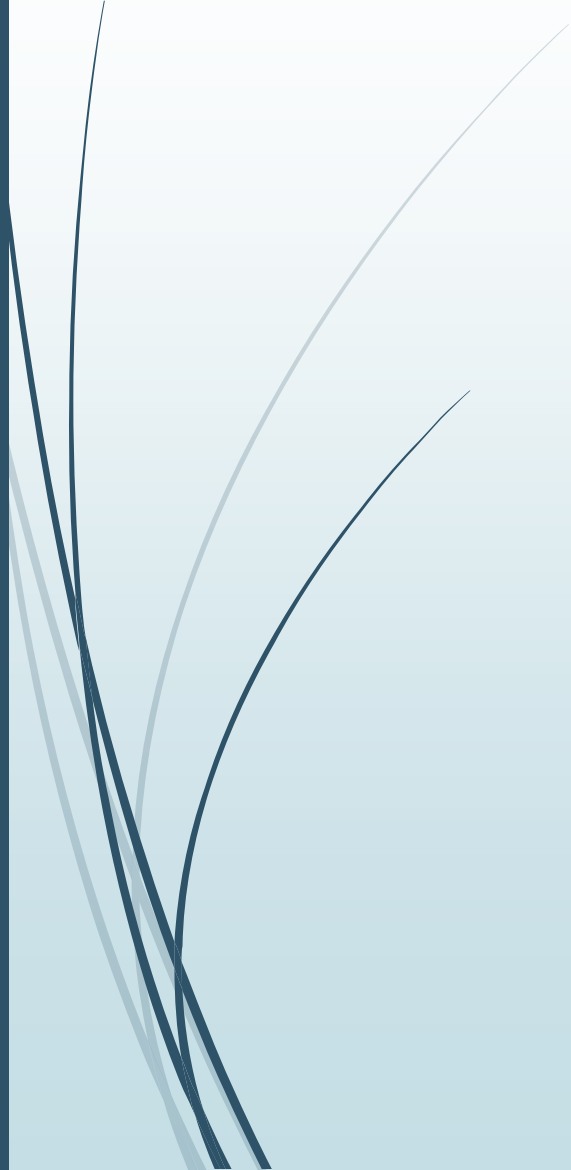

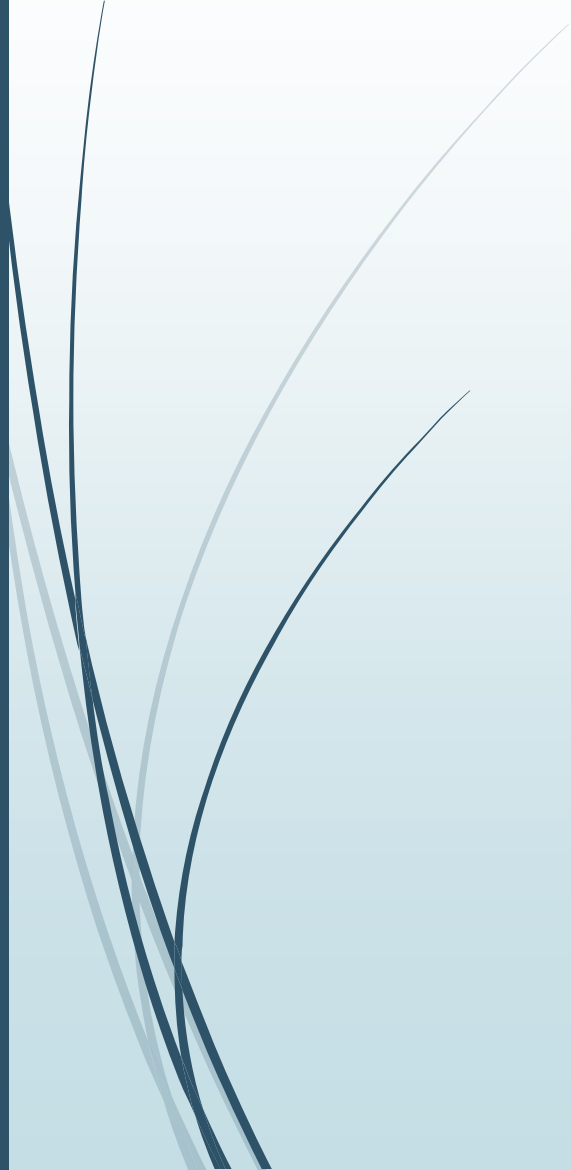

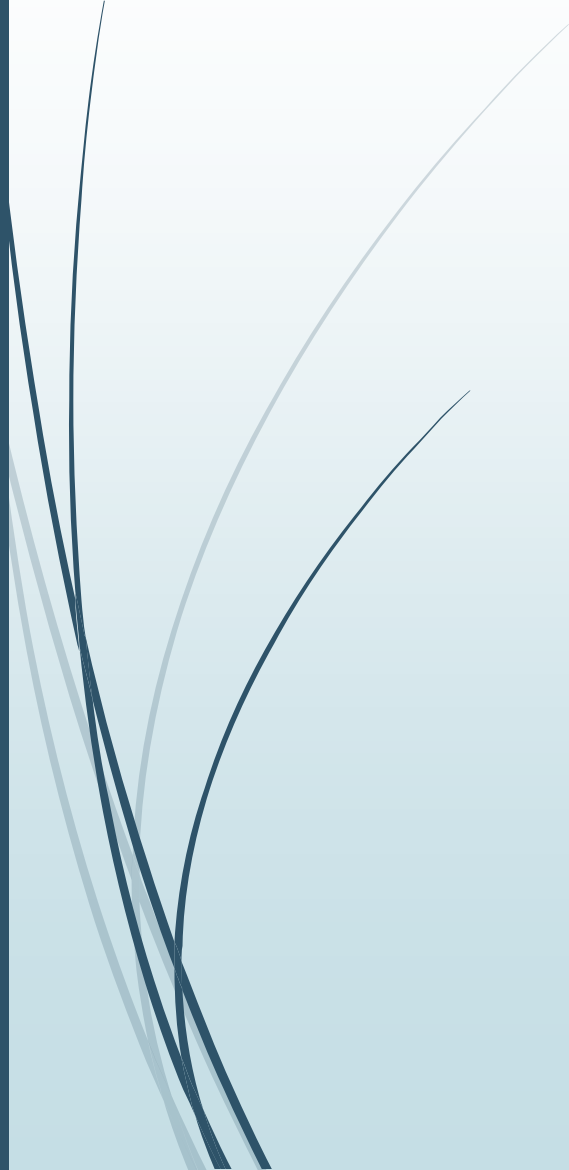

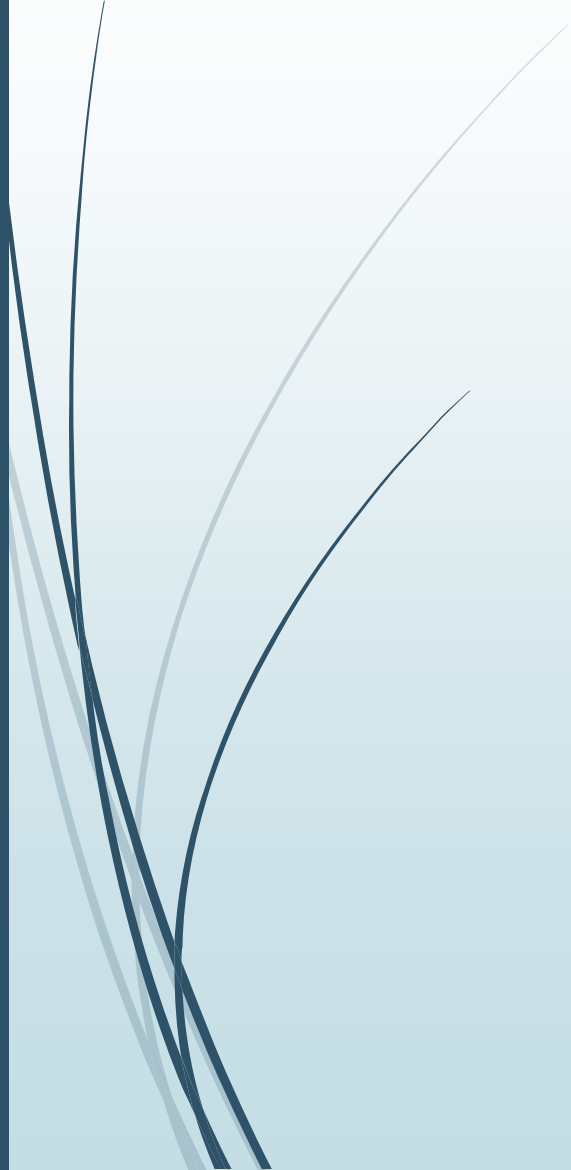
САМУРАЙ^{TM}
II РЕПРОДУКЦІЯ

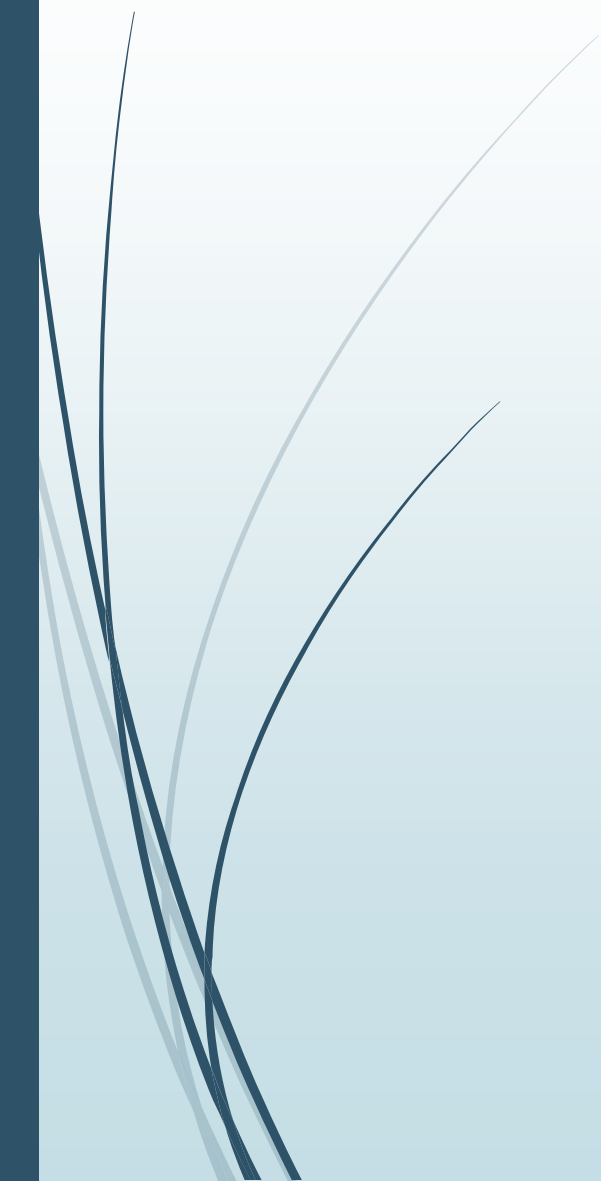

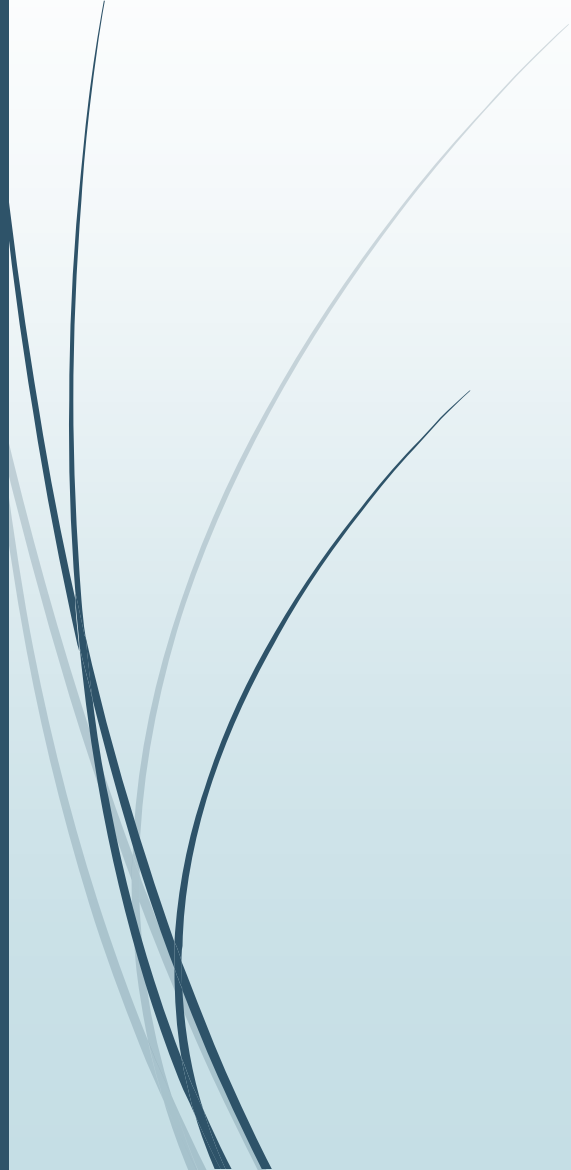

Однаке і при повному виключенні механічного засмічення в процесі розмноження сорту його сортові на насінні якості можуть погіршуватись під дією ряду біологічних факторів як то:

- природнього перезапилення,
- розщеплення,
- виникнення мутантів,
- підвищення рівня захворювань,
- екологічної депресії сорту,
- травмування насіння

Зачіпають генетичну природу сорту і носять назву **біологічне засмічення**

Просторова ізоляція для перехреснозапильних культур

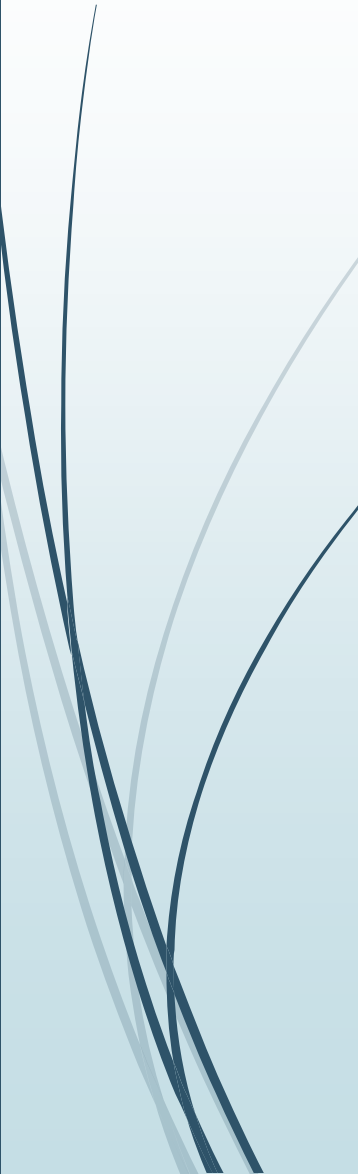
Культура	Просторова ізоляція, м	
	з перешкодою	без перешкоди
Соняшник	500	1000
Сорго зернове	250	500
Цукрові буряки	2000	5000
Кукурудза	200	500
Соя	250	500
Ріпак	250	500
Жито	-	250
Гречка	-	250

Норми просторової ізоляції насінницьких посівів кукурудзи

Назва посіву	Норма посіву, не менше м
Самозапильні лінії:	
А) Супер еліта та еліта	500
Б) Перша та послідуочі репродукції	300
Супереліта та еліта сортів і гібридних популяцій	300
Ділянки гібридизації та розмноження простих та гібридизації трилінійних гібридів (Батьківських форм)	300
Ділянки гібридизації подвійних, міжлінійних, трилінійних п'ятилінійних, сортолінійних, міжсорткових та простих гібридів фуражного використання, а також посіви сортів та гібридних популяцій	200

Норми просторової ізоляції

Можливі комбінації розміщення насінників різних форм	Відстань км, не менше
Цукровий та інші форми культурного буряку – столовий, кормовий, напівцукровий	10
Стерильний по пилку та фертильний / з нормальним пилком	10
Однонасінний тетраплоїдний / 4-х/ багатонасінний / 2-х/	5
Багатонасінний тетраплоїдний / 4-х/ та диплоїдний / 2-х/	5
Однонасінний та багатонасінний диплоїдний / 2-х/	3
Однонасінний та багатонасінний тетраплоїдний / 4-х/	3
Різні однонасінні ґатунки з однаковою плоїдністю	1
Різні багатонасінні ґатунки однаковою плоїдністю	1
Насінники і цукровий буряк першого року життя	1

В залежності від причин, які викликають різноякісність прийнято розрізняти такі її типи:

Екологічна	виникає в результаті взаємодії насіння з навколишнім середовищем. Наприклад: суховій, або зниження температури по різному діють на насіння, яке знаходиться в ембріональному стані, чи в більш пізніх фазах розвитку.
Генетична	Виникає в результаті поєднання різних гамет, або ж під впливом умов в процесі запліднення.
Матрикальна	Зв'язана з біологією рослин, тобто різним розміщенням насіння на материнській рослині, що впливає на рівень його живлення та життєдіяльності

Численні екологічні фактори, які впливають на формування насіння можна поділити на три групи:

- абіотичні

(кліматичні, фізико-хімічні властивості ґрунту)

- біотичні

- (мікрофлора, шкідники, хвороби);

- антропогенні

(агротехнічні, збирання, строки сушіння, очистка зберігання, передпосівна обробка)

В Україні виокремлено **чотири зони** залежно від характеру та **інтенсивності виродження картоплі**. У кожній із них встановлено терміни сортооновлення.

Зона найменшого виродження (Карпати) – це гірські райони Закарпаття й Чернівецької області. Умови для вирощування насінневої картоплі тут найкращі.

Зона незначного виродження – Чернігівська, Волинська, Рівненська, Житомирська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, а також північні райони Вінницької, Київської, Сумської та Хмельницької областей. Тут сприятливі умови для вирощування як насінневої, так і продовольчої картоплі.

Зона помірного виродження – Полтавська, Черкаська області, північні райони Кіровоградської і Харківської та південні райони Київської, Сумської, Хмельницької та Вінницької областей.

Зона сильного виродження – Луганська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська області та Автономна Республіка Крим. Тут умови для вирощування картоплі без зрошення несприятливі.

<p>Зона гарантованого насінництва (Вінницька, Черкаська, Лісостепова Київська)</p>	<p>Високоврожайне насіння формується в 80-93% випадків, проте і тут один раз в 5-14 років можна отримати низьковрожайне насіння.</p>
<p>Зона стійкого насінництва (Сумська, Полтавська, Харківська, пн. Р-ни Кіровоградської, Дніпропетровської, Луганської та Одеської обл.)</p>	<p>Високоякісне насіння формується в 75-83% випадків, проте і тут один раз в 4-6 років з низькими врожайними властивостями.</p>
<p>Зона нестійкого насінництва (Пд. Сх. Р-ни Степу: Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька; Полісся: - цн. І сх. Житомирська, Чернігівська, Київська)</p>	<p>Високоврожайне насіння формується в 70-77% низьковрожайне 1 раз в 3-4 роки.</p>
<p>Зона ризикованого насінництва (Пн. Зах. Полісся – Волинська, Рівненська; Зах. Лісостеп, Львів, Тернопіль; гірські – передгірські р-ни Карпат (Закарпаття, Чернівці))</p>	<p>Ймовірність формування насіння з низькими врожайними якістьми висока 1 раз в 2-3 роки.</p>